

Afdeling Eerste Lijn en Gespecialiseerde Zorg

T 02 553 36 47

eerstelij@vlaanderen.be

Afsprakenkader: afstemming lokaal sociaal beleid

Deel 1: afspraken kader

De cluster lokale besturen heeft een belangrijke rol. Het wijzigingsbesluit en de bijhorende nota stellen duidelijk dat de cluster lokale besturen verantwoordelijk is voor het aanleveren en opvolgen van de accenten van het lokaal sociaal beleid van de betrokken besturen. De afstemming blijft wel een verantwoordelijkheid van de zorgraad.

Afstemming lokaal sociaal beleid

De cluster lokale besturen komt minstens 3 keer per jaar samen met de verantwoordelijken die werden aangeduid vanuit de cluster lokale besturen en goedgekeurd door het bestuursorgaan. Eén keer per jaar brengen de verantwoordelijken de burgemeester, betrokken schepen, hun bestuurder, effectief lid in de zorgraad ELZ AMALO vzw mee naar het overleg.

De verantwoordelijken binnen de clusterwerking zijn ambtenaren die werken rond preventie en lokaal sociaal beleid binnen de vijf gemeenten. Dit zijn de aanspreekpunten voor de samenwerking tussen de eerstelijnszone en lokale besturen.

Asse: Sooi De Maeyer, Departementshoofd Ouderenzorg

Merchtem: Petra Wynants, Afdelingshoofd Burger en Welzijn

Affligem: Inge Van Vaerenbergh, Deskundige dienst Welzijn en Cultuur – preventieve luik

Liedekerke: Rani Arys, Coördinator Lokaal Sociaal Beleid

Opwijk: Ineke Segers, Deskundige Welzijn en Doelgroepenbeleid

Op de vergaderingen van het clusteroverleg worden ook de lokale dienstencentra (Femke voor Liedekerke en Nathalie voor Opwijk) en Gezondheidsmakers (Eowyn) uitgenodigd. Hun expertise is noodzakelijk en een goede afstemming tussen alle initiatieven op lokaal en eerstelijnszoneniveau blijkt een absolute meerwaarde.

Voor de afstemming van het lokaal sociaal beleid werden ook bijkomende personen uitgenodigd op de vergaderingen van het clusteroverleg op basis van hun expertise (indien dit andere medewerkers zijn dan bovengenoemde):

- Asse: Sarah De Rycke
- Merchtem: /
- Affligem: Leen Pauwels en Eva Van Droogenbroeck
- Liedekerke: /
- Opwijk: Nele De Greef

De accenten rond het lokaal sociaal beleid uit de meerjarenplannen worden uiterlijk 1 maand na goedkeuring door de gemeenteraad digitaal aangeleverd vanuit de lokale besturen door de verantwoordelijke ambtenaren en/of coördinator Lokaal Sociaal Beleid (zie hierboven).

Het meerjarenplan en actieplannen van de zorgraad worden uiterlijk 1 maand na goedkeuring door het departement Zorg aan de vijf lokale besturen digitaal overgemaakt aan alle leden van de cluster lokale besturen en leden van het clusteroverleg. De leden van het clusteroverleg staan in voor de verspreiding binnen de lokale besturen.

Vertegenwoordiging en samenwerking

De vertegenwoordigers van de lokale besturen worden aangeduid door de gemeenteraden van het eigen lokale bestuur. We beogen in de verschillende organen (Algemene Vergadering, Bestuursorgaan en clusteroverleg) een vertegenwoordiging van politieke actoren en ambtenaren. Het lokale bestuur heeft hierover de volledige autonomie. Deze werkwijze werd positief geëvalueerd na de eerste bestuursperiode binnen de eerstelijnszone en heeft op diverse vlakken een echte meerwaarde.

Uitwisselen van data

De eerstelijnszone betreft de PZON, vrijwilligers, mantelzorgers, ... zoveel als mogelijk binnen de werking en hecht veel belang aan burgerparticipatie.

De eerstelijnszone stelt alle beschikbare data op eenvoudig verzoek ter beschikking van de lokale besturen. De personeelsbezetting is echter krap en de expertise rond data-analyse en gebruikersparticipatie is beperkt. De eerstelijnszone kan beroep doen op de expertise binnen de lokale besturen. De eerstelijnszone wenst waar mogelijk te participeren aan bevolkingsonderzoeken/conversatietafels/inspiratietafels/bevragingen georganiseerd door lokale besturen.

De opmaak van vragen rond Zorg en Welzijn worden voorafgaandelijk besproken met de medewerkers van de eerstelijnszone. De onderzoeksresultaten zowel kwantitatieve als kwalitatieve data worden achteraf ter beschikking gesteld voor de zorgraad en kunnen op eenvoudig verzoek verkregen worden.

Bij gebruik van de data is een correcte bronvermelding noodzakelijk.

Deel 2: engagement en inhoudelijke afstemming

Algemeen engagement/ samenwerking met ELZ:

Ieder lokaal bestuur neemt de samenwerking met de eerstelijnszone AMALO op in hun meerjarenplan. Ter inspiratie onderstaande formulering:

- Vanuit onze regierol zijn we een actieve partner in de netwerkorganisatie Zorgraad eerstelijnszone AMALO. Als lokale bestuur stellen we de gezondheids- en welzijnsnoden van de inwoners centraal en ondersteunen we de lokale eerstelijnszorg in de evolutie naar geïntegreerde zorg.
- We organiseren in de loop van de hele legislatuur meerdere sensibiliseringsacties, informatiecampagnes en -momenten rond gezondheid en welzijn in heldere en laagdrempelige taal in samenwerking met ELZ AMALO. We groeien uit tot gezondheidsvaardige organisaties.

Samen besteden we extra aandacht aan volgende prioritaire doelgroepen op basis van data-analyse:

- Jonge gezinnen (met extra aandacht voor alleenstaande ouders met minderjarige kinderen)
- 75-plussers (met extra aandacht voor alleenwonende ouderen zonder kinderen)
- Inwoners met een niet-EU achtergrond (1 op 10 inwoners) (met extra aandacht voor personen afkomstig uit Afrika en leeftijdsgroep 18-34 jaar)

- Jongeren (meer dan 1 op 5 van de inwoners is minderjarig)
- Kwetsbare gezinnen met kinderen 0-3 jaar (vanuit de kansarmoede-index)

➤ Deze prioritaire doelgroepen vragen niet in iedere gemeente dezelfde aandacht.

Samen besteden we extra aandacht aan de doelgroepen opgenomen in het InterFederaal Plan voor Geïntegreerde zorg van de Overheid (Vlaams en Federaal):

- Kwetsbare zwangere vrouwen (zorg en ondersteuning voor zwangere vrouwen en hun gezin tijdens de eerste 1000 dagen)
- Kwetsbare personen / ouderen met dementie
- Kinderen en jongeren met obesitas

Samen leggen we tweejaarlijks de focus op één gezamenlijk specifiek thema op basis van data-analyse:

- 2024: Verslaving
- 2025: Oncologie – Rouw en Troost
- 2026-2027: Voeding en beweging
- 2028-2029: Digitale geletterdheid
- 2030-2031: Mantelzorgers
- 2032-2033: Gezond en budgetvriendelijk wonen
- ...

- Nieuwe thema's en voorstellen worden bekeken/geëvalueerd op basis van de data uit de nieuwe omgevingsanalyses van de lokale besturen en eerstelijnszone AMALO, bevestigingen bij burgers/patiënten/lotgenoten, ... Om de impact te verhogen kunnen bepaalde thema's na x-aantal jaar hernomen worden of gewijzigd worden.
- Ieder lokaal bestuur ondersteunt en/of organiseert activiteiten binnen de eigen mogelijkheden. De partners uit de netwerkorganisatie ELZ AMALO geven jaarlijks een overzicht van hun aanbod en de vertegenwoordigers van de cluster lokale besturen en Lokale dienstencentra stemmen de keuzes/prioriteiten met de coördinator van de eerstelijnszone jaarlijks af.

Samen zetten we onze schouders onder volgende thema's/activiteiten die in beurtrol telkens opgenomen worden door een ander lokaal bestuur met ondersteuning vanuit de eerstelijnszone:

- Gelukswandeling
 - Mantelzorgdag (in de week van de jonge mantelzorger of mantelzorgdag)
 - Mentaal Welzijn (tijdens de 10-daagse van de geestelijke gezondheidszorg)
 - Vrijwilligers (najaar)
 - Gezondheidspreventie
- Ieder lokaal bestuur kan dit vrij invullen. De expertise vanuit de eerstelijnszone en vanuit de andere lokale besturen en Lokale dienstencentra wordt ter beschikking gesteld indien gewenst.
- Na evaluatie kunnen deze thema's/activiteiten wijzigen op basis van noodzaak en actuele data.
- Indien een lokaal bestuur een bepaald thema niet wenst op te nemen dan kan er gezocht worden naar een alternatief. Op vraag vanuit de GBO-stuurgroep reiken we alvast een 6de thema/activiteit aan: jaarlijks één keer een budgetspel of Wakostabeurs organiseren in minstens 1 gemeente/school/voor kwetsbare doelgroep, ...

Naast bovengenoemde zijn er ook een aantal gezamenlijke thema's die permanente aandacht vragen en indien mogelijk opgenomen worden in het meerjarenplan 2026-2031 (lokale besturen) en het meerjarenplan 2027-2032 (ELZ AMALO):

- **Jongeren:**

Eerstelijnszone AMALO heeft een overwegend jongere populatie (zogenaamde groene druk). We versterken de gezondheid en het welzijn van kinderen en jongeren, want dat geeft hen een stevige start in het leven en heeft een preventief effect.

We nemen binnen ELZ AMALO samen met de lokale besturen minstens 1 initiatief per jaar dat specifiek gericht is op het verbeteren van het welzijn en/of de gezondheid van kinderen en jongeren. Dat kan een initiatief zijn dat zich richt naar de zorgprofessionals die met deze doelgroepen werken, maar dat kan ook een actie of campagne zijn waarmee we rechtstreeks naar de doelgroep gaan. Vb: reizende tentoonstelling Cas en Kato jan-febr 2026 voor leerlingen 1ste en 2de leerjaar in de vijf lokale besturen, opstart Missing You praattafels, ...

- Ieder lokaal bestuur is betrokken via de werking van de Huizen van het Kind, het perinatale netwerk ELZ AMALO, OverKophuis ELZ AMALO, jeugddiensten, ...

- **Ouderen:**

Ondanks dat eerstelijnszone AMALO een groene druk heeft, is het toch belangrijk om ook aandacht te hebben voor de vergrijzing en dementiegolf die op ons af komt. Uit de data blijkt dat we vooral aandacht dienen te hebben voor 75+ zonder netwerk.

De lokale besturen zorgen voor voldoende focus op ouderen en aan ouderdom gerelateerde problemen vbn: eenzaamheid, zorgvolmachten, LEIF-antennes, inloophuis (jong)dementie De Passant, valpreventie, ouderdomsdiabetes, kanker bij ouderen, praattafels, sociaal restaurant, zorgzame buurten, mondzorg, ...

- Ieder lokaal bestuur en Lokaal dienstencentrum kan hiervoor beroep doen op de expertise van de netwerkorganisatie ELZ AMALO en zijn externe partners.

- **Mantelzorg**

We werken binnen ELZ AMALO nauw samen met de erkende mantelzorgverenigingen en ondersteunen de acties die uitgewerkt worden in het kader van het Vlaams mantelzorgplan.

Lokale besturen en Lokale dienstencentra blijven zich in de komende legislatuur inzetten om gezamenlijke initiatieven uit te werken om de vele mantelzorgers (jong en oud) te ondersteunen.

- Dit kan telkens een andere vorm aannemen en/of gericht zijn op een subgroep van mantelzorgers.
- Ieder lokaal bestuur en Lokaal dienstencentrum kan hiervoor beroep doen op de kennis binnen de eerstelijnszone en de nauwe samenwerking die de eerstelijnszone heeft met de erkende mantelzorgverenigingen.

- **Mentaal welzijn / psychische kwetsbaarheid / psychosociaal welzijn / psychosociale begeleiding**

De eerstelijnszone en lokale besturen ondersteunen elkaars initiatieven die reeds bestaan en/of uitgerold worden rond versterking van het mentaal welzijn van onze inwoners. Enkele voorbeelden: mantelzorgcafé, NAH-ontbijtcafé, Alert, buurtwerking, babbeltaartjes, lezing suïcidepreventie, werkgroep Verder Nabestaanden, ELP-psychologen, BOV-coachen, Warme William, lokale JAC-werking, gelukswandeling, ...

- Ieder lokaal bestuur en Lokaal dienstencentrum kan hiervoor beroep doen op de expertise van de netwerkorganisatie ELZ AMALO en zijn externe partners.

- **Preventie**

Als gezonde gemeente maken we werk van een preventief gezondheidsbeleid waarin we ijveren voor meer gelijke gezondheidskansen voor iedereen en streven naar een optimaal gezonde omgeving.

- De lokale besturen en eerstelijnszone AMALO werken hiervoor nauw samen met Gezondheidsmakers om preventiecampagnes en -acties te lanceren. De eerstelijnszone stelt een preventiekoffer ter beschikking aan alle lokale besturen die men kan ontleen voor preventieacties vb: Affligem kermist, lokale markt, ...
- Lokale besturen die geen preventiewerker of preventieaanspreekpunt hebben, onderzoeken de mogelijkheid om een intergemeentelijke preventiewerker aan te werven ism Gezondheidsmakers.

- **Geïntegreerd Breed Onthaal - Sociale Kaart en rechtenverkenner - Signalenbeleid**

Samen werken we binnen de clusterwerking Welzijn met de drie GBO-partners (CAW, OCMW en DMW) en het ruimere netwerk verder aan een toegankelijke hulpverlening en een werking die gericht is op het tegengaan van onderbescherming.

De lokale besturen en eerstelijnszone AMALO ondersteunen het gebruik van de Sociale Kaart bij zorgprofessionals en burgers.

Ieder lokaal bestuur brengt geleidelijk zijn lokale rechten in kaart op de tool “Rechtenverkenner” ontwikkelt door de Vlaamse Overheid. De gids voor gezinnen is alvast een mooie start om de lokale rechten binnen de vijf gemeenten kenbaar te maken.

De resultaten uit de Drempelscan worden stapsgewijs besproken binnen de diverse clusters van de zorgraad en belangrijke signalen worden meegenomen in een signalenbeleid.

Bovenstaande afspraken werden opgemaakt door de cluster lokale besturen van ELZ AMALO, waarin elk van de 5 lokale besturen vertegenwoordigd is (+ de voorzitter van ELZ AMALO en de coördinator). Dit zijn streefdoelen en op een later moment kan er samen bekeken worden op welke manier deze geconcretiseerd kunnen worden in samenwerking met de betrokkenen binnen de eerstelijnszone.